

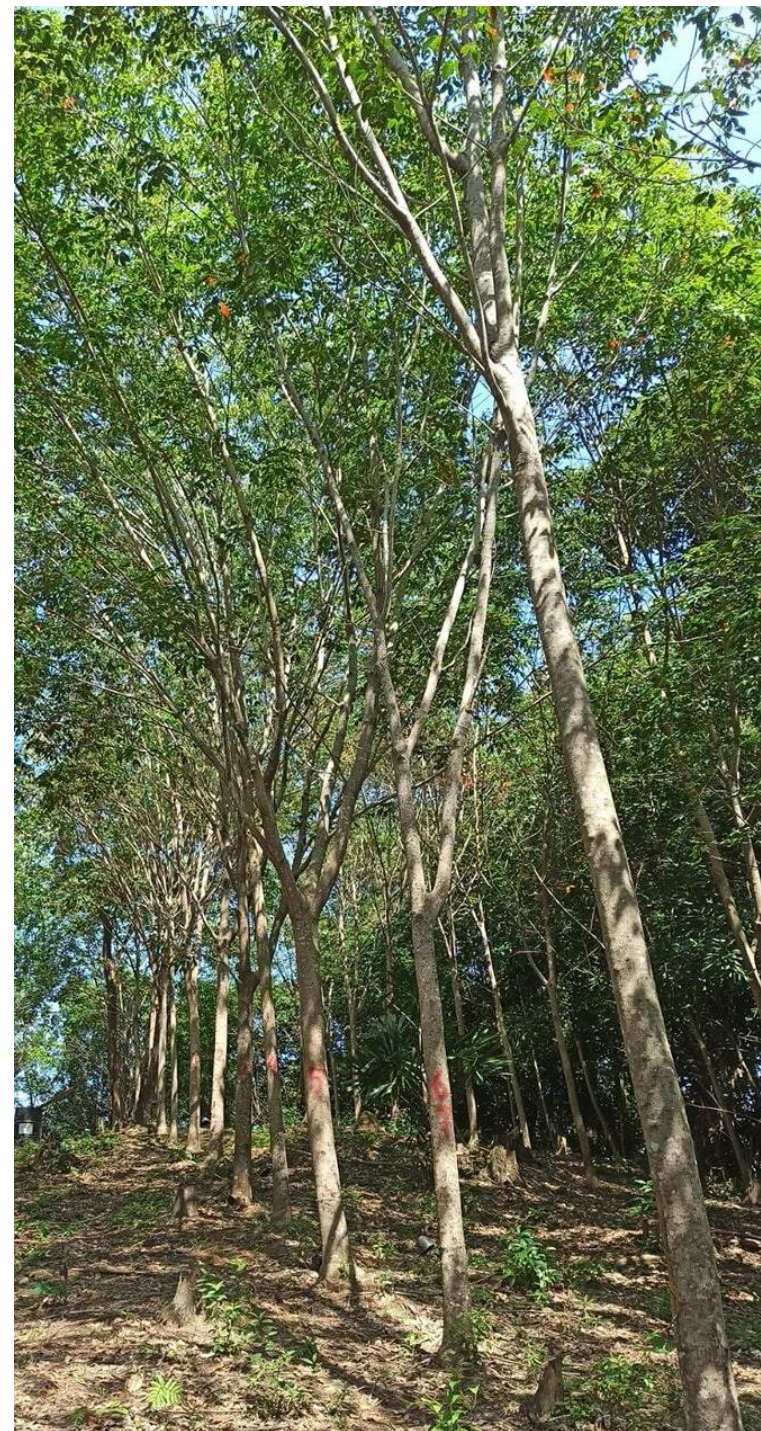
คู่มือการตัดสินใจในการจัดการศัตรูพืช

การจัดการศัตรูยางพารา

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กรมส่งเสริมการเกษตร

2565

วิธีการใช้คู่มือ

คู่มือการตัดสินใจในการจัดการศัตรูพืช (PMDG - Pest management Decision Guide)

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กรมส่งเสริมการเกษตร

ชื่อสามัญ   ชื่อที่ใช้เรียกทั่วไป

สาเหตุ   สาเหตุหลักของอาการผิดปกติ อาจเป็นชื่อวิทยาศาสตร์ หรือสาเหตุอื่นที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

ชื่อท้องถิ่น   ชื่อที่ใช้เรียกกันในแต่ละท้องถิ่น

	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพศัตรูพืช ภาพลักษณะอาการผิดปกติ อาการ อธิบายลักษณะอาการผิดปกติที่เห็นเด่นชัด หรือที่สามารถตรวจสอบได้ อาการรุนแรง ลักษณะอาการที่ทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือทำให้เกิดการระบาดเป็นพื้นที่กว้าง	แสดงวิธีการปฏิบัติก่อนหรือระหว่างการปลูกพืช เพื่อป้องกันการเกิดศัตรูพืชหรือการเกิดอาการผิดปกติของพืช	แสดงวิธีการสำรวจติดตามสถานการณ์ และการสังเกตอาการผิดปกติ	แสดงวิธีการปฏิบัติเมื่อเริ่มเห็นอาการผิดปกติ หรืออาการไม่รุนแรง หรือเกิดอาการเฉพาะที่ ป้องกันการระบาดเป็นพื้นที่กว้าง	แสดงวิธีการปฏิบัติและความถี่ ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งแสดงเลขกลุ่มสารเคมีเพื่อให้เลือกใช้สารเคมีได้อย่างถูกต้อง เมื่อใช้วิธีการอื่นไม่ได้ผล	แสดงข้อมูลความปลอดภัย เงื่อนไข หรือข้อจำกัด ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
	GREEN ZONE (โซนสีเขียว) แสดงขั้นตอนการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดการระบาด หรือมีการระบาดแล้ว ต้องดำเนินการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดการระบาดเป็นพื้นที่กว้าง			YELLOW ZONE (โซนสีเหลือง) แสดงขั้นตอนการจัดการเมื่อใช้วิธีการในโซนสีเขียวแล้วไม่ได้ผล หรือมีการระบาดรุนแรง	

โรครากขาวยางพารา (White root disease of rubber)

เชื้อราสาเหตุ *Rigidoporus microporus*

ชื่อท้องถิ่น โรครากขาว

	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพ: วัชลี โสพิณ อาการ ระยะแรกไม่เห็นอาการเหนือพื้นดิน แต่เมื่อรากถูกทำลายจนไม่สามารถดูดน้ำ และธาตุอาหาร จะแสดงอาการใบเหลือง หรือเป็นจุดเหลือง 1-2 กิ่ง หรือทั้งต้น ในยางเล็กใบเหี่ยวเฉา ขอบใบม้วนลงด้านล่าง ต้นที่เป็นโรคใบจะร่วง ไม่แตกยอด ภาพ: ศทอ.สงขลา อาการรุนแรง เห็นเส้นใยสีขาวปกคลุม เกาะติดแน่นกับผิวราก บางต้นมีดอกเห็ด ลักษณะเป็นแผ่นครึ่งวงกลมแผ่นเดียว หรือซ้อนกัน ผิวด้านบนเป็นสีเหลืองส้ม สีเข้มอ่อนเรียงสลับกันเป็นวง ผิวด้านล่าง เป็นสีส้มแดงหรือสีน้ำตาล ขอบดอกสีขาว ระยะนี้ไม่สามารถรักษาได้	1.ทำความสะอาดแปลงก่อนปลูก เช่น เอาต้นและตอเก่า เก็บเศษรากที่อยู่ในดิน ออกจากแปลงให้หมด 2.อบดิน โดยใส่ยูเรีย 80 กิโลกรัม และปูนขาว 800 กิโลกรัม ต่อไร่ กลบดินให้แน่น รดน้ำให้ชุ่ม ทิ้งไว้ 3-4 สัปดาห์ 3.ใส่ไตรโคเดอร์มาป้องกันหลุม โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม ใส่ลงบริเวณรากในหลุมปลูก 1-2 กิโลกรัม/หลุม	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) ตรวจสอบอาการทั้งต้น 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สังเกตอาการ 1.ใบ : มีสีผิดปกติ รูปร่างผิดปกติ ใบเหลืองแห้ง ร่วง 2.ลำต้น : ลำต้นแตก ยางไหล เหี่ยวเฉา 3.โคนต้นและราก : เห็นเส้นใยสีขาวเจริญที่ผิว พบดอกเห็ด หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	ชีววิธี ต้นที่เริ่มเห็นอาการ/ไม่รุนแรง 1.ใส่ไตรโคเดอร์มา โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม และปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หว่านในบริเวณทรงพุ่ม รอบโคนต้น 1-3 กิโลกรัม/ต้น ทุก 3 เดือน วิธีการ ต้นที่เห็นอาการรุนแรง 1.เอาต้นเป็นโรคและเศษซาก ออกจากแปลง 2.อบดิน โดยใส่ยูเรีย 50 กรัม และปูนขาว 500 กรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร กลบดินให้แน่น รดน้ำให้ชุ่ม ทิ้งไว้ 3-4 สัปดาห์	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นบริเวณรอบโคนต้น ทุก 6 เดือน 1.tridemorph 75%EC (FRAC 5) อัตรา 100-200มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 2.cyproconazole 10%SL (FRAC 3) อัตรา 100-200 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 3.propiconazole 25%EC (FRAC 5) อัตรา 100-200 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 4. fenpiclonil 40%FS (FRAC 12) 30-60 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class II WHO Class II WHO Class II WHO Class U
	GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคใบร่วง (Rubber leaf fall)

เชื้อราสาเหตุ *Colletotrichum* sp. *Neopestalotiopsis* sp. และ *Diaporthe* sp.

ชื่อท้องถิ่น โรคใบร่วงชนิดใหม่

ภาพ: ศพอ.สงขลา	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพ: ศพอ.สงขลา ภาพ: ศพอ.สงขลา ภาพ: กรมวิชาการเกษตร อาการ ใบเพสลาดและใบแก่เกิดแผล เป็นจุดกลมสีดำด้านใต้ใบ ด้านบนเป็นสีเหลืองขอบแผลสีเข้มเห็นชัดเจน ต่อมาเนื้อเยื่อด้านในแผลจะแห้งเป็นสีน้ำตาลซีด แผลอาจซ้อนกันเป็นวง จากนั้นใบเหลืองและร่วง เชื้อสาเหตุ เป็นเชื้อราในอากาศ (Airborne fungi) แพร่กระจายได้ง่าย สามารถอยู่ภายในเนื้อเยื่อพืช และเศษซากพืชได้	1.เสริมสร้างความแข็งแรง ให้ต้นยางพารา โดยใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และใส่ให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของยางพาราตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย 2.หลีกเลี่ยงการนำกล้า ยางพาราหรือวัสดุปลูกจากแหล่งที่พบการระบาดของเชื้อพื้นที่ 3.ใช้ระบบกรีดยาง ตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย 4.ห้ามเผาใบยางพาราที่เป็นโรค เนื่องจากจะทำให้เชื้อราแพร่กระจายมากขึ้น	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจ 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน และช่วงที่มีอาการใบร่วง สังเกตอาการ ใบเพสลาดและใบแก่ รวมถึงใบที่ร่วงหล่น 1.แผลจุดกลมสีดำด้านใต้ใบ ด้านบนเป็นสีเหลืองขอบแผลสีเข้มเห็นชัดเจน 2.เนื้อเยื่อใบด้านในแผลแห้งเป็นสีน้ำตาลซีด หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	ชีววิธี กำจัดเชื้อราที่อยู่บนใบยางพาราที่ร่วงหล่นด้วยไตรโคเดอร์มา ทุก 3 เดือน 1.ผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม และปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หวานหัวสวน 2.เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 200 ลิตร ฉีดพ่นหัวสวน	หากพบอาการของโรค เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นทรงพุ่มจากใต้ทรงพุ่มอัตรา 100 ลิตร/ไร่ ควรเริ่มพ่นเมื่อยางพาราแตกใบใหม่หลังฤดูกาลผลัดใบปกติ และใบอยู่ในระยะเพสลาด 1. difenoconazole + propiconazole 15%+15% EC (FRAC 3) อัตรา 15 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 2. carbendazim 50%SC (FRAC 1) อัตรา 30 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 3. prochloraz 45% EW (FRAC 3) อัตรา 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class II WHO Class U เป็นพิษต่อผึ้ง WHO Class II
GREEN ZONE				YELLOW ZONE	

โรคใบร่วงจากเชื้อราไฟทอปธอรา (Phytophthora leaf fall) และ โรคเส้นดำ (Black stripe)

เชื้อราสาเหตุ *Phytophthora botryose, P. palmivora, P. nicotiana* และ *P. parasitica*

ชื่อท้องถิ่น โรคใบร่วงไฟทอปธอรา

	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพ: ศทอ.สงขลา อาการ แผลซ้ำสีน้ำตาล-ดำ ที่บริเวณก้านใบ มีหยดน้ำยางที่แผล ใบร่วงขณะยังเป็นสีเขียว เมื่อนำมาสไลด์ ใบย่อยจะหลุดง่าย ภาพ: ศทอ.สงขลา หากเชื้อราเข้าทำลายที่ผล จะทำให้ผลเน่า ค้างอยู่บนต้น ไม่แตกตามธรรมชาติ ภาพ: กรมวิชาการเกษตร หากเชื้อราเข้าทำลายที่หน้ากรีด จะทำให้เกิดแผลซ้ำเห็นรอยกรีด ต่อมารอยแผลบวมสีดำ แผลขยายแนวตั้งขึ้นลง ในช่วงที่ดินมีความชื้นสูง เชื้อราจะเข้าทำลายรากและลำต้น ทำให้เกิดอาการรากเน่าโคนเน่า ลำต้นมีแผลซ้ำ เนื้อเป็นสีน้ำตาลดำ ส่งผลให้ยอดเหี่ยวแห้ง ใบร่วง	1.กำจัดวัชพืช ให้สวนโปร่ง อากาศถ่ายเทและระบายความชื้นได้ 2.หลีกเลี่ยงการปลูกพันธุ์อ่อนแอ เช่น RRIM 600 3.หลีกเลี่ยงการกรีดในช่วงฝนตก โดยเฉพาะช่วงที่มีโรคใบร่วงผลเน่าระบาด 4.ช่วงที่ต้นยางพาราอ่อนแอ ควรหยุดกรีดและใส่ปุ๋ยบำรุงต้น	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) ตรวจสอบอาการทั้งต้น 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน สังเกตอาการ 1.ใบ : ใบสีเขียवर่วง ก้านใบซ้ำสีน้ำตาล มีหยดน้ำยางที่ก้านใบ 2.ผล : มีเชื้อราสีขาวเกาะเน่า ร่วง 3.ลำต้น : มีแผลซ้ำ เนื้อเป็นสีน้ำตาล หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	วิธีการ 1.กวาดใบและผลที่ร่วง นำมากองรวมกัน แล้วเผาทำลาย ชีววิธี 1.ต้นที่เริ่มเห็นอาการ/ไม่รุนแรง ใส่ไตรโคเดอร์มา โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม และปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หว่านในบริเวณทรงพุ่ม รอบโคนต้น 1-3 กิโลกรัม/ต้น ทุก 3 เดือน 2.ต้นที่เห็นอาการโรคเส้นดำหรือลำต้นเน่า ให้ถากเปลือกและขูดเนื้อแผลออกให้หมด ผสมไตรโคเดอร์มาสด 1 กิโลกรัม กับน้ำ 1 ลิตร กรองเอาน้ำไตรโคเดอร์มา ทาแผล อาจผสมปูนแดงเพื่อให้ทาติดแผลได้ง่าย	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นทรงพุ่มและทาหน้ากรีด 1. metalaxyl 25%WP (FRAC 4) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 2. fosetyl-aluminium 80%WP (FRAC 33) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class II REI 24 ชั่วโมง WHO Class U
	GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคราแป้ง (Powdery mildew)

เชื้อราสาเหตุ *Oidium heveae*

ชื่อท้องถิ่น โรคราแป้ง

	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพ: ศพอ.สงขลา อาการ เชื้อราเข้าทำลายใบอ่อน ขนาดแผลไม่แน่นอน ปลายใบบิดงอ พบกลุ่มเส้นใยและสปอร์เชื้อราเจริญชัดเจนบนใบ สปอร์สีขาวคล้ายผงแป้ง เนื้อเยื่อบริเวณที่พบโรคจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง สีน้ำตาลอมเหลือง และสีน้ำตาล ตามลำดับ ใบย่อยเหี่ยวแห้งและร่วง ส่วนก้านใบจะร่วงในเวลาต่อมา เชื้อรา เจริญบนเนื้อเยื่อพืชที่มีชีวิตเท่านั้น จะหลบซ่อนตามใบล่าง หรือใบของต้นเล็กที่งอกในสวน ทำให้สามารถอยู่ข้ามปีได้ จึงพบโรคราแป้งระบาดทุกปีในช่วงแตกใบอ่อน	1.กำจัดวัชพืช ให้สวนโปร่ง อากาศถ่ายเทและระบายความชื้นได้ 2.หลีกเลี่ยงการปลูกพันธุ์อ่อนแอ เช่น BP 235 RRIT 156 RRIT 226 BPM 24 3.ช่วงปลายฤดูฝน ควรใส่ปุ๋ยเคมีที่มีธาตุไนโตรเจนสูง เพื่อให้ใบที่ผลิออกใหม่สมบูรณ์และแก่เร็ว	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะในช่วงแตกใบอ่อน สังเกตอาการ ใบอ่อนก่อนเข้าระยะเพศลาด 1.มีจุดแผลสีเหลือง ขนาดไม่แน่นอน 2.พบกลุ่มเส้นใยและสปอร์เชื้อราบนใบ สปอร์สีขาวคล้ายผงแป้ง หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	ชีววิธี ใส่ไตรโคเดอร์มา โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม และปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หว่านทั่วสวนทุก 3-4 เดือน เพื่อควบคุมเชื้อราที่อยู่บนต้นที่งอกในสวน วิธีกล ถอนต้นงอกที่เป็นโรคออกไปทำลายนอกแปลง	เมื่อยางพาราแตกใบอ่อน เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นทรงพุ่มช่วงใบอ่อน ทุก 7 วัน 1.benomyl 50%WP (FRAC 1) อัตรา 20 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 2.carbendazim 50%WP (FRAC 1) อัตรา 20 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 3.tridemorph 75%EC (FRAC 5) อัตรา 10 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 4.sulfur 80%WP (FRAC M2) อัตรา 20 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง ห้ามใช้อัตราสูงกว่าคำแนะนำ เพราะจะทำให้ใบยางไหม้ WHO Class U WHO Class U WHO Class II WHO Class III
	GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคราสีชมพู (Pink disease)

เชื้อราสาเหตุ *Corticium salmonicolor*

ภาพ: ศทอ.สงขลา

ชื่อท้องถิ่น โรคราสีชมพู

ภาพ: การยางแห่งประเทศไทย

อาการ เชื้อราเข้าทำลายกิ่งและคาคบ สร้างเส้นใยสีขาวปกคลุม กิ่งแห้ง ต้นโทรม แคระแกร็น ต่อมาเส้นใยเปลี่ยนเป็นสีชมพูอ่อน เชื้อราเจริญเข้าไปด้านในเปลือก ลูกกลมไปยั้งลำต้น ทำให้เปลือกแตกกร่อน น้ำยางไหลเป็นทาง มีราดำเจริญบนน้ำยาง ทำให้เห็นเป็นทางสีดำ

อาการรุนแรง กิ่งแห้งตาย กิ่งอ่อนแตกจากใต้อรอยแผล ต้นยางพาราขึ้นต้นตาย

ความเสียหาย เกิดกับต้นยางพาราอายุ 3-7 ปี ทำให้เปิดกรีดไม่ได้ ส่วนต้นที่อายุมาก จะได้รับความเสียหายน้อย

การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
1.กำจัดวัชพืช ให้สวนโปร่ง อากาศถ่ายเทและระบายความชื้นได้ 2.ปลูกพันธุ์ต้านทานหรือทนทาน ได้แก่ สถาบันวิจัยยาง 251 BPM 24 PB 260 PR 255 RRIC 110	การสำรวจติดตามต้นอายุ 3-7 ปี และต้นที่แตกพุ่มใหม่ 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) ตรวจสอบอาการทั้งต้น 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน สังเกตอาการ 1.กิ่ง : แห้ง มีเส้นใยสีขาวหรือสีชมพู มีน้ำยางไหล 2.ลำต้น : มีเชื้อราสีชมพูเปลือกแตกกร่อน กิ่งอ่อนแตกจากใต้แผล หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	วิธีการ ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคนำออกไปทำลาย ชีววิธี .ต้นที่เริ่มเห็นอาการ/ไม่รุนแรง ให้ฉีกเปลือกและขูดเนื้อแผลออกให้หมด ผสมไตรโคเดอร์มา ชนิดสด 1 กิโลกรัม กับน้ำ 1 ลิตร กรองเอาน้ำไตรโคเดอร์มา ทาแผล อาจผสมปูนแดงเพื่อให้ทาติดแผลได้ง่าย	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ตามอายุต้นยางพารา โดยฉีกเปลือกบริเวณที่มีเชื้อรา ก่อนทาสารเคมี 1.ต้นที่ยังไม่เปิดกรีด ใช้ บอโดมิทซ์เจอร์ (จุนสี 120 กรัม และปูนขาว 240 กรัม ผสมน้ำ 10 ลิตร) ทาบริเวณที่เป็นโรค 2.ต้นที่เปิดกรีดแล้ว ใช้ tridemorph 75%EC (FRAC 5) อัตรา 10 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร ทาหรือฉีดพ่นบริเวณที่เป็นโรค	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง สารประกอบทองแดง จัดอยู่ใน FRAC M1 และ WHO Class II ไม่ควรใช้กับยางที่เปิดกรีดแล้ว เพราะจะทำให้ น้ำยางเสื่อมคุณภาพ WHO Class II
GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคใบจุดก้ำปลา (Corynespora Leaf Fall Disease)

เชื้อราสาเหตุ *Corynespora cassiicola*

ชื่อท้องถิ่น โรคใบจุดก้ำปลา

ภาพ: การยางแห่งประเทศไทย

อาการ เชื้อราเข้าทำลายใบอ่อนที่เจริญเต็มที่ถึงระยะเพสลาด ในใบอ่อนจะเห็นจุดแผลสีน้ำตาลดำ แผลขยายออกไม่มีขอบเขตแน่นอน ใบเพสลาดจะเห็นจุดแผลกลมสีดำนี้อันเหลืองล้อมรอบ (Yellow hallow) เส้นใบย่อยบริเวณแผลเป็นลายคล้ายก้ำปลาสีน้ำตาลดำ เนื้อเยื่อบริเวณแผลแห้ง และใบร่วง

ความรุนแรง เชื้อราเจริญในเนื้อไม้ตามความยาวของกิ่งก้านและลำต้น ทำให้มีอาการตายจากยอด โดยเฉพาะพันธุ์อ่อนแอ กิ่งจะแห้ง เปลือกแตก และยืนต้นตาย

การแพร่ระบาด ในช่วงที่อากาศร้อน ความชื้นสูง เชื้อราจะสร้างโคนิเดียสีเทาดำสามารถแพร่กระจายโดยลมและฝน

การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
1.กำจัดวัชพืช ให้สวนโปร่ง อากาศถ่ายเทและระบายความชื้นได้ 2.หลีกเลี่ยงการปลูกพันธุ์อ่อนแอ เช่น RRIM 600 RRIC 110 BPM 24 3.พันธุ์แนะนำที่ต้านทาน เช่น BP 260 BPM 1 BP 235	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สังเกตอาการ 1.ใบ : มีจุดแผลลายก้ำปลา 2.กิ่ง : แห้ง หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	วิธีการ ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคนำออกไปทำลาย ชีววิธี กำจัดเชื้อราที่อยู่บนใบยางพาราที่ร่วงหล่น ด้วยไตรโคเดอร์มา ทุก 3 เดือน 1.ผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม รำข้าว 4 กิโลกรัม และปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หว่านทั่วสวน 2.เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 200 ลิตร ฉีดพ่นทั่วสวน	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นทรงพุ่ม ช่วงใบอ่อน ทุก 5-7 วัน 1.benomyl 50%WP (FRAC 1) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 2.carbendazim 50%WP (FRAC 1) อัตรา 20 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 3.mancozeb 80%WP (FRAC M3) อัตรา 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 4.chlorothalonil 75%WP (FRAC M5) อัตรา 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class U WHO Class U WHO Class U WHO Class U
GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคแอนแทรกโนส (Anthracnose)

เชื้อราสาเหตุ *Colletotrichum gloeosporioides* และ *C. heveae*

ชื่อท้องถิ่น โรคใบจุดหนู

ภาพ: การยางแห่งประเทศไทย

อาการ เชื้อราเข้าทำลายใบอ่อนที่กำลังเปลี่ยนสีจากแดงเป็นเขียว ทำให้ใบเหี่ยวหลุดร่วง หากเชื้อราเข้าทำลายใบสีเขียว จะเห็นจุดแผลสีน้ำตาล ขอบแผลสีเหลือง จุดแผลจะนูนขึ้นตามอายุใบ

ภาพ: การยางแห่งประเทศไทย

ความรุนแรง ยอดและกิ่งอ่อนที่ยังเป็นสีเขียว เปลือกแตก ต่อมายอดจะแห้ง และตายในที่สุด

การแพร่ระบาด ในช่วงต้นฤดูฝน ยางพารามีการแตกใบใหม่ โดยเฉพาะในยางเล็กและแปลงกล้า

การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
1.กำจัดวัชพืช ให้แปลงกล้าและสวนโปร่ง อากาศถ่ายเทและระบายความชื้นได้ดี 2.เสริมสร้างความแข็งแรงให้ต้นยางพารา โดยใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และใส่ให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของยางพาราตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย 3.แปลงกล้าและกิ่งตา ฉีดพ่นไตรโคเดอร์มา ทุก 2-3 เดือน โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 200 ลิตร ฉีดพ่นทั่วทั้งต้น	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพารา 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) 2.สำรวจแปลง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สังเกตอาการ 1.ใบ : มีแผลจุดหนูสีดำ 2.ยอดและกิ่งอ่อน : แห้งเปลือกแตก ใบร่วง หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที	วิธีการ 1.ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคนำออกไปทำลาย 2.นำต้นเป็นโรคออกไปทำลาย	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง ฉีดพ่นทรงพุ่ม ช่วงใบอ่อน ทุก 5-7 วัน 1.zinep 80%WP (FRAC M3) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 2.chlorothalonil 75%WP (FRAC M5) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 3. benomyl 50%WP (FRAC 1) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร 4.propinez 75%WP (FRAC M3) อัตรา 40 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง ห้ามใช้อัตราสูงกว่าคำแนะนำ เพราะจะทำให้ใบยางไหม้ WHO Class U WHO Class U WHO Class U WHO Class U
GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

โรคเปลือกแห้ง (Panel dryness)

สาเหตุ   ความผิดปกติทางสรีรวิทยาของต้นยางพารา

ชื่อท้องถิ่น   ยางตายนิ่ง ยางหน้าตาย

ภาพ: กรมส่งเสริมการเกษตร

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดปกติ กรีดถี่เกินไป ใช้ระบบกรีดไม่ถูกต้อง ขาดการบำรุงต้นไม้ ใส่ปุ๋ยไม่ตรงระยะเวลาหรือไม่เหมาะสมกับดินและต้นยางพารา การใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง หรือมีความผิดปกติในท่อน้ำยาง

อาการ

- 1. ก่อนเกิดโรค น้ำยางจะออกมากและนานกว่าปกติ น้ำยางบนรอยกรีดจับตัวเร็วเกินไป และแห้งเป็นจุด ๆ น้ำยางใสและปริมาณเนื้อยางต่ำ เปลือกต้นยางเหนียวรอยกรีดมีสีซีดลง
- 2. ขณะเป็นโรค เปลือกต้นยางแตก พุพองแห้ง อาการจะลุกลามไปตามหน้ากรีด เมื่อกรีดจะไม่มีน้ำยางไหล

การแพร่ระบาด เป็นโรคที่เกิดเฉพาะต้น ไม่มีการแพร่ระบาดไปยังต้นอื่น ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคและอาการก่อนเกิดโรคในแต่ละต้นอาจไม่เหมือนกัน

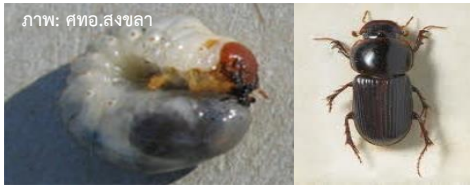

การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
1.เสริมสร้างความแข็งแรง ให้ต้นยางพารา โดยใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และใส่ให้เหมาะสมกับระยะเวลาการเจริญเติบโตของยางพาราตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย 2.ใช้ระบบกรีด ตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย 3.หยุดกรีด ในขณะยางผลัดใบ 4.เปิดกรีด เมื่อต้นยางมีขนาดเหมาะสม	สังเกตอาการ สังเกตทุกต้นที่กรีด 1.ปริมาณน้ำยาง : มากหรือน้อยเกินไป ปริมาณเนื้อยางต่ำกว่าปกติ กรีดแล้วไม่ได้น้ำยาง 2.ลักษณะน้ำยาง : น้ำยางจับตัวกันเร็วเกินไป แห้งเป็นจุด ๆ 3.เปลือกลำต้น : สีซีดแห้ง แตก พุพอง 4.เกิดอาการเฉพาะต้น	1.หยุดกรีด เมื่อเริ่มเห็นอาการผิดปกติ หยุดกรีดเป็นเวลา 6-12 เดือน จนกว่าน้ำยางจะไหลเป็นปกติ 2.ทำร่องแยกส่วนที่เป็นโรค โดยเจาะร่องให้ลึกถึงเนื้อไม้รอบบริเวณที่เป็นโรค ห่างจากบริเวณที่เป็นโรคประมาณ 2 เซนติเมตร	หากเริ่มมีอาการของโรคแล้วไม่มีการหยุดกรีด และไม่ดูแลบำรุงต้น จะทำให้หน้ากรีดเสียหาย อาจกรีดไม่ได้ น้ำยางอีกต่อไป บางครั้งอาการเปลือกแห้งเกิดรวดเร็ว 2-3 เดือน ลุกลามทั้งต้น	หากพบอาการ ให้ดำเนินการควบคุมทันที
GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

หนอนทราย (Root grub of cockchafers)

กรมส่งเสริมการเกษตร

สาเหตุ *Holotrichia sp., Phyllophaga sp. และ Melolontha sp.*

ชื่อท้องถิ่น หนอนทราย

	การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ภาพ: ศพ.สงขลา รูปร่างลักษณะ เป็นตัวอ่อนของด้วง ซึ่งเพศเมียวางไข่เป็นฟองเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มอายุไข่ 2-3 สัปดาห์จะฟักเป็นหนอน สีขาว หัวสีน้ำตาล รูปร่างงอเหมือนตัวอักษร C ส่วนท้องมีขนและหนาม อาศัยอยู่ในดิน ตัวเต็มวัยเป็นด้วงปีกแข็ง กัดกินใบพืช ภาพ: กรมวิชาการเกษตร การทำลาย หนอนกัดกินรากต้นยางพารา อายุ 6-12 เดือน ต้นยางพาราจะแสดงอาการใบเหลือง เหี่ยวและแห้ง ความรุนแรง ต้นยางเล็กที่ถูกทำลายจะเหี่ยวแห้งตาย พบมากในดินร่วนปนทราย	ชีววิธี ใช้เชื้อราเมตาไรเซียม กำจัดหนอนที่อยู่ในดินก่อนปลูก 1.ผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม กับปุ๋ยอินทรีย์ 80-100 กิโลกรัม หวานหัวสวน 2.เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 80-100 ลิตร ฉีดพ่นหัวสวน วิธีฟิสิกส์ ใช้กับดักแสงไฟในช่วงพลบค่ำ ล่อตัวเต็มวัยเก็บออกไปทำลาย ลดการวางไข่	การสำรวจติดตาม 1.สำรวจต้นยางพาราอายุ 6-12 เดือน หรือแปลงกล้า 5% ของจำนวนต้นทั้งหมด (อย่างน้อย 10 ต้น) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สังเกตอาการ ใบเหลืองเหี่ยวแห้ง เป็นหย่อม ให้เปิดดินสำรวจรากดูการทำลาย 2.ใช้กับดักแสงไฟในช่วงพลบค่ำ ล่อตัวเต็มวัย หากพบหนอนและตัวเต็มวัย ให้ดำเนินการควบคุมทันที	เขตกรรม ปลูกพืชล่อรอบต้นยาง เช่น ตะไคร้ แล้วขุดพืชล่อเก็บหนอนมาทำลาย วิธีฟิสิกส์ ใช้กับดักแสงไฟในช่วงพลบค่ำ ล่อตัวเต็มวัยเก็บออกไปทำลาย ลดการวางไข่ ชีววิธี ใช้เชื้อราเมตาไรเซียม กำจัดหนอนที่อยู่ในดิน 1.ผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม กับปุ๋ยอินทรีย์ 80-100 กิโลกรัม หวานหัวสวน 2.เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 80-100 ลิตร ฉีดพ่นหัวสวน	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง รดรอบต้นที่ถูกหนอนทรายทำลาย และต้นข้างเคียง ต้นละ 1-2 ลิตร 1.carbosulfan 20%EC (IRAC 1A) อัตรา 40-80 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 2.fipronil 5%SC (IRAC 2B) อัตรา 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class II WHO Class II
	GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

ปลวก (Termites)

สาเหตุ *Coptotermes curvignathus*

ชื่อท้องถิ่น ปลวก

ภาพ: ศพอ.สงขลา

รูปร่างลักษณะ ตัวสีขาวครีม หัวสีเหลือง สร้างรังอยู่ใต้ดิน บางครั้งจะสร้างอุโมงค์ทางเดินของปลวกขึ้นไปบนต้นยาง

การทำลาย ปลวกจะกัดกินรากต้นยางพารา บริเวณโคนต้นไม้ผิวดิน ต่อไปถึงภายในลำต้น จนเป็นโพรง ต้นยางจะแสดงอาการใบเหลือง เข้าทำลายได้ทุกระยะการเจริญเติบโตของต้นยาง ทั้งส่วนที่มีชีวิตและส่วนที่ตายแล้ว

ความรุนแรง ต้นยางพาราที่รากถูกทำลาย รุนแรง จะยืนต้นตาย เมื่อลมพัดแรงจะล้มได้ง่าย และการทำลายยังลุกลามไปต้นอื่นอย่างรวดเร็วในเวลาสั้น ๆ

การป้องกัน	การติดตาม	การควบคุม	การควบคุม	ข้อจำกัด
ชีววิธี ใช้เชื้อราเมตาไรเซียม กำจัดปลวกที่อยู่ในดิน 1.ผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม กับปุ๋ยอินทรีย์ 80-100 กิโลกรัม หว่านทั่วสวน 2.เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 80-100 ลิตร ฉีดพ่นทั่วสวน	การสำรวจติดตาม สำรวจต้นยางพารา ที่มีอาการใบเหลือง สังเกตอาการ - ใบเหลือง - ต้นยางยืนต้นตาย - เห็นอุโมงค์ทางเดินของปลวกขึ้นไปบนต้นยาง - เห็นตัวปลวกบริเวณพื้นที่โคนต้น - เปิดดินสำรวจโคนต้นและราก ดูการทำลาย	ชีววิธี 1.ใช้เชื้อราเมตาไรเซียม กำจัดปลวกที่อยู่ในดิน หว่านหรือฉีดพ่นรอบโคนต้นที่ถูกปลวกทำลาย และต้นข้างเคียง โดยผสมเชื้อสด 1 กิโลกรัม กับปุ๋ยอินทรีย์ 80-100 กิโลกรัม หรือ เชื้อสด 1 กิโลกรัม ผสมน้ำหรือน้ำผสมน้ำหมักชีวภาพ 80-100 ลิตร และฉีดพ่นให้ถูกตัวปลวกที่อยู่บนต้น 2.ใช้ไส้เดือนฝอย สไตน์เนอร์นีมา ของกรมวิชาการเกษตร อัตรา 70 กรัม/น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นรอบโคนต้นที่ถูกปลวกทำลาย และต้นข้างเคียง	หากพบต้นที่แสดงอาการ เลือกใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่ง รดรอบต้นที่ถูกปลวกทำลาย และต้นข้างเคียง ต้นละ 1-2 ลิตร 1.carbosulfan 20%EC (IRAC 1A) อัตรา 80 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร 2.fipronil 5%SC (IRAC 2B) อัตรา 60 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร	สวมใส่ชุดอุปกรณ์ ป้องกันสารเคมีทุกครั้ง WHO Class II WHO Class II
GREEN ZONE			YELLOW ZONE	

เอกสารอ้างอิง

การยางแห่งประเทศไทย. ไม่ระบุปีที่พิมพ์. **หลักสูตรการป้องกันโรคและศัตรูยาง**. ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กองวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การยางแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

นริศ ท้าวจันทร์. ไม่ระบุปีที่พิมพ์. **สถานการณ์และแนวทางการจัดการโรคใบร่วงชนิดใหม่ของยางพารา**. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

วัลลี ไสพิน. 2556. **การป้องกันจัดการศัตรูยางพารา**. ศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดสงขลา, สงขลา.

สุภรดา สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง, เสาวนิตย์ โพธิ์พูนศักดิ์, ศรีจันทร์ ศรีจันทร์ และ พงษ์ชาติ ปุณวัฒน์. 2563. **เอกสารวิชาการ คำแนะนำการป้องกันแมลง-สัตว์ศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยจากงานวิจัย**. สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ.

Fungicide Resistance Action Committee. 2022. **FRAC Code List 2022: Fungal Control Agents Sorted by Cross-Resistance Pattern and Mode of Action**. Available Source: https://www.frac.info/docs/default-source/publications/frac-code-list/frac-code-list-2022--final.pdf?sfvrsn=b6024e9a_2.

Insecticide Resistance Action Committee. 2022. **IRAC Mode of Action Classification Scheme**. Available Source: <https://irac-online.org/modes-of-action/>.

World Health Organization. 2020. **WHO Recommended Classification of Pesticides by Hazard and Guidelines to Classification**. 2019 Ed. Available Source: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240005662>.

เรียบเรียงโดย

ทนต์เอื้อ ชูช่วย

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

บุศยา ปลั่งอ่อน

ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสงขลา

จัดทำโดย

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กรมส่งเสริมการเกษตร